

Anarhismul - introduce

Bob Black

Ce este “anarhismul”? Ce este “anarhia”? Cine sunt “anarhiștii”?

Anarhismul este o idee despre cel mai bun mod de a trăi. Anarhia este modul de viață.

Anarhismul este ideea conform căreia guvernele (statul) nu sunt necesare și sunt nocive. Anarhia este o societate fără guvern. Anarhiștii sunt oameni care cred în anarhism și doresc să trăiască în anarhism precum toți strămoșii noștri au făcut-o. Oameni care cred în guvern (precum liberalii, conservatorii, socialiștii și fasciștii) sunt cunoscuți sub numele de “stațiști”.

Ar putea suna de parca anarhismul ar fi pur și simplu ceva negativ – că este *doar* împotriva a ceva. De fapt, anarhiștii au foarte multe idei pozitive despre viața într-o societate fără stat. Dar, spre deosebire de marxiști, liberali și conservatori, aceștia nu oferă și planurile.

Nu sunt anarhiștii aruncători de bombe?

Nu – cel puțin comparat cu, să zicem, Guvernul Statelor Unite, care aruncă mai multe bombe în fiecare zi în Iraq decât au făcut-o anarhiștii în cei aproape 150 de ani de când sunt o mișcare politică. De ce nu auzim niciodată despre “președintele aruncător de bombe”? Chiar contează dacă bombele sunt aruncate orizontal de către anarhiști mai degrabă decât vertical de către guvernul Statelor Unite?

Anarhiștii sunt activi de foarte mulți ani în foarte multe țări, sub autocrații precum și sub guverne democratice. Uneori, mai ales în condiții de represiuni severe, unii anarhiști au aruncat bombe. Dar astea sunt excepțiile. Stereotipul “anarhistului aruncător de bombe” a fost conceput de către politicieni și jurnaliști pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, și nu vor să renunțe la ea, dar chiar și atunci acest lucru era o exagerare grosolană.

A existat vreodată o societate anarhică care să fi funcționat?

Da, foarte multe, mii chiar. În primul milion de ani, sau mai mulți, toți oamenii trăiau ca și vânători-culegători în bande mici, unde cu toții erau egali, fără ierarhii sau autoritate. Aceștia ne sunt strămoșii. Societățile anarhice trebuie să fi fost de succes, că altfel nu am mai fi fost aici. Statul există doar de câteva mii de ani, și i-a trebuit doar atâta ca să subjuge ultimele societăți anarhice, precum poporul San (Boșimanii), Pigmeii și aborigenii australieni.

Dar nu ne putem întoarce la viața de atunci.

Aproape toți anarhiștii ar fi de acord. Dar este, în continuare, un deschizător de ochi, chiar și pentru anarhiști, atunci când se studiază aceste societăți, și probabil se pot culege câteva idei privind modul în care o societate complet voluntară, extrem de individualistă și totuși cooperativă ar putea funcționa. Ca să luăm un exemplu, culegătorii anarhici și membrii unui trib de obicei au metode extrem de eficace în rezolvarea conflictelor, inclusiv mediere și arbitraj fără caracter obligatoriu. Metodele lor funcționează mult mai bine decât sistemul nostru legislativ din cauză că familiile, prietenii și vecinii adversarilor încurajează adevăratul să fie de acord, ajutați de intermediari simpatici și de încredere, să găsească o rezolvare rezonabilă a problemei. În anii '70 și '80, presupușii experți academici au încercat să transpună unele dintre aceste metode în sistemul legal american. În mod normal, aceste transplanturi s-au uscat și-au murit, deoarece acestea pot exista doar în societăți libere.

Anarhiștii sunt naivi: cred că natura umană este în esență, bună.

Nu chiar. Este adevărat că anarhiștii resping idea Păcatului Originar înăscut. Acelea sunt idei religioase în care foarte mulți oameni nu mai cred. Dar anarhiștii nu cred de obicei că natura umană este, în esență, bună. Ei iau oamenii așa cum sunt. Ființele umane nu sunt, “în esență”, nimica. Noi, cei ce trăim în capitalism și al său aliat, statul, suntem doar oameni care nu au avut niciodată ocazia să fim orice ne-am dorit să fim.

Deși anarhiștii fac adesea apel moral la ce este mai bun în oameni, la fel de des apelează la interese proprii iluminate. Anarhismul nu este o doctrină al sacrificiului, chiar dacă anarhiștii au luptat și au murit pentru ceea ce cred ei. Anarhiștii cred că ducerea la un bun sfârșit al ideilor lor de bază ar însemna o viață mai bună pentru aproape toată lumea.

Cum poți avea încredere în oameni în a nu se înșela unul pe celălalt fără controlul statului privind criminalitatea?

Dacă nu poți avea încredere în oameni normali și de a nu se înșela, escroca unul pe celălalt, cum poți avea încredere în stat că nu ne va înșela pe noi toți? Nu sunt cumva oamenii care ajung la putere

atât de altruști, atât de dedicați, atât de superiori celor pe care îi conduc? Cu cât ai mai bănuî mai mult pe semenii tăi, cu atât există mai multe motive pentru ca tu să devii un anarhist. În anarhie, puterea este redusă și împărțită în jur. Toată lumea are câțva, dar nimeni nu are prea mult. Într-un stat, puterea este concentrată, și majoritatea oamenilor nu au deloc putere. Cărui fel de putere ți-ai dori să te împotrivesți?

Dar – hai să fim realiști – ce s-ar întâmpla dacă nu ar fi poliție?

Precum observă anarhistul Allen Thornton, “Poliția nu este în afacerea protecției; este în afacerea răzbunării.” Uită de Batman care conduce, oprind crimele de pe drum. Patrurile de poliție nu previn crimele sau să prindă criminalii. Când patrurile de poliție au fost întrerupte în mod secret și selectiv în cartierele din Kansas City, rata criminalității a rămas aceeași. Alte cercetări indică de asemenea că munca de detectiv, laboratoarele criminalistice, etc., nu au niciun efect asupra ratei criminalității. Dar atunci când vecinii se unesc ca să aibă grijă unul de celălalt și să-i avertizeze pe posibili criminali de acest lucru, criminalii încearcă atunci în alte cartiere care sunt protejate doar de către poliție. Criminalii știu că acolo este puțin pericol.

Dar statul modern este foarte implicat în ordonarea vieții de zi cu zi. Aproape orice activitate are un soi de conexiune cu statul.

Adevărat – dar atunci când te gndești la asta, viața de zi cu zi este aproape în întregime anarhică. Rare ori întâlnești un polițist, decât atunci când îți dă o amendă pentru viiteză, ca de exemplu. Aranjamentele voluntare și înțelegerile triumfă aproape peste tot. Precum a scris anarhistul Rudolph Rocker. “Faptul este că, chiar și în cel mai rău despotism, majoritatea relațiilor personale ale omului cu semenii săi sunt aranjate în acord liber și de cooperare solidară, fără de care viața socială nu ar fi posibilă deloc.”

Viața de familie, cumpărând și vânzând, divinizarea, sexul, și timpul liber sunt anarhice. Chiar și la locul de muncă, pe care foarte mulți anarhiști o consideră a fi la fel de coercitivă precum statul, muncitorii cooperează într-un mod notoriu, independent de șefii lor, atât spre a minimaliza munca cât și pentru a o termina. Mulți oameni zic că anarhia nu funcționează. Dar este aproape singura care funcționează! Statul se odihnește, neliniștit, pe o fundație a anarhiei, la fel făcând și economia.

Cultura?

Anarhismul a atras dintotdeauna spirite generoase și creative care ne-au îmbogățit cultura. Poeti anarhiști, printre care Percy Bysshe Shelly, William Blake, Arthur Rimbaud și Lawrence Ferlinghetti. Printre eseistii anarhiști americani este și Henry David Thoreau și, în secolul XX, anarhistul catolic Dorothy Day, Paul Goodman și Alex Comfort (autorul The Joy of Sex). Intelectuali anarhiști, printre care lingvistul Noam Chomsky, istoricul Howard Zinn, și antropologul A.R. Radcliffe-Brown și Pierre Clastres. Figurile literare anarhiste sunt mult prea numeroase, dar lista îi include și pe Lev Tolstoi, Oscar Wilde și Marry Shelley (autoarea romanului Frankenstein). Pictori anarhiști precum Gustav Coubert, Georges Seurat, Camille Pissarro și Jackson Pollock. Alți anarhiști creativi printre care John Cage, John Lennon și trupa CRASS, etc.

Presupunând că ai dreptate, că anarhia este o cale mai bună de a-ți trăi viața așa cum o avem acum, cum am putea răsturna statul dacă este așa de puternic și opresiv precum susți?

Anarhiștii dintotdeauna s-au gândit la întrebarea asta. Nu au nici un răspuns clar pentru asta. În Spania erau peste un milion de anarhiști în 1936, când armata a încercat o lovitură de stat, au luptat împotriva fasciștilor pe front, timp în care au susținut muncitorii în a-și autogestiona fabricile, și țărani ca să formeze colective pe pământuri. Anarhiștii au făcut aceleași lucruri în Ucraina anilor 1918-1920, unde au trebuit să se lupte atât împotriva țariștilor cât și împotriva comuniștilor. Dar nu așa vom da noi jos sistemul în lumea secolului XXI.

Să luăm în considerare revoluțiile care au răsturnat comunismul în Europa de est. A fost violență și decese, în unele țări mai multe decât în altele. Dar ceea ce a i-a dat jos pe politicieni, birocrați și generali – același inamic pe care-l avem de înfruntat – a fost faptul că mare parte din populație a refuzat să lucreze sau să facă orice altceva care făcea ca acel sistem putrezit să continue să funcționeze. Ce era să facă comisarii din Moscova sau Varșovia, să arunce cu arme nucleare chiar în ei? Să extermină muncitorii din cauză că-și trăiau viața în afara sistemului?

Majoritatea anarhiștilor au crezut de multă vreme că ceea ce ei numesc o grevă generală ar putea juca un rol important în sfărâmarea statului. Asta fiind un refuz colectiv de a munci.

Dacă ești împotriva tuturor guvernelor, trebuie să ești și împotriva democrației.

Dacă democrația înseamnă că toți oamenii au controlul asupra vieții lor, atunci toți anarhiștii ar fi, precum le zice anarhistul american Benjamin Tucker, niște “democrați jeffersonieni neînfricați” – ar fi singurii democrați adevărați. Dar se întâmplă ca democrația să nu însemne asta. În realitate, o parte din oameni (în America, aproape întotdeauna o minoritate) aleg o mână de politicieni care ne controlează viețile prin legile pe care le aleg și folosind birocrați nealeși și polițiști ca să-și întărească poziție, chiar dacă majorității nu convine deloc.

Precum a scris o dată filosoful francez Rousseau (care nu-i un anarhist), în democrație, oamenii sunt liberi doar în momentul în care votează, restul timpului sunt sclavi ai guvernului. Politicienii din birouri și birocrații sunt de deseori sub puterea influenței marilor corporații și a altor grupuri speciale de interes. Toată lumea știe asta. Dar unii oamenii păstrează tăcerea din cauză că primesc beneficii de la deținătorii de putere. Mulți alții păstrează tăcerea din cauză că știu că a protesta nu este bine și ar putea fi numiți “extremiști” sau chiar “anarhiști” (!) dacă spun totul așa cum este. Halal democrație!

Dar dacă nu alegi oficiali care să ia decizii, cine le va lua? Nu-mi spune că toată lumea poate face orice își dorește fără să-i pese de ceilalți.

Anarhiștii au multe idei privind modul în care deciziile ar putea fi luate într-o societate cât mai voluntară și mai cooperativă. Majoritatea anarhiștilor cred că o astfel de societate trebuie să fie bazată pe comunități locale îndeajuns de mici ca fiecare om să-i cunoască pe ceilalți, sau cel puțin să împartă legături de familie, prietenie, opinii sau interese cu aproape toată lumea. Și din cauză că avem de-a face cu o comunitate locală, oamenii ar împărți, de asemenea, și cunoștințele despre comunitatea lor și tot ceea ce-i înconjoară. Știu că trebuie să trăiască cu consecințele deciziilor lor. Spre deosebire de politicieni sau birocrați, care decid pentru alți oameni.

Anarhiștii cred că deciziile ar trebui întotdeauna făcute la cel mai mic nivel posibil. Fiecare decizie pe care indivizii o pot face pentru ei înșiși, fără a interfera în deciziile altor oameni, ar trebui să fie făcute de ei înșiși. Fiecare decizie făcută în grupuri mici (precum familia, congregațiile religioase, co-lucrători, etc.) este din nou a lor de făcut, atâta vreme cât nu se interferează în deciziile altora. Deciziile cu un impac mai larg și semnificativ, dacă cuiva îi pasă de acestea, ar trebui făcute într-o adunare comunală făcută față-n față.

Adunarea comunală nu este, totuși, o legislatură. Nimeni nu este ales. Oricine poate participa. Oamenii vorbesc pentru ei înșiși. Dar în timp ce ei vorbesc despre anumite lucruri, ei sunt cât se poate de conștienți de faptul că, a câștiga nu este, precum era pentru antrenorul de fotbal, Vince Lombardi, “singurul lucru.” Ei vor ca toată lumea să câștige. Ei pun valoare pe legătura cu vecinii lor. Ei încearcă, în primul rând, să reducă neînțelegerile și să clarifice chestiunile. De multe ori ar ajunge să se facă atât pentru a se ajunge la o înțelegere. Dar dacă nu este de ajuns, aceștia muncesc pentru a se ajunge la un compromis. De cele mai multe ori aceștia ajung să o realizeze. Dacă nu, adunarea ar putea amâna problema, dacă este vorba de ceva care nu necesită o decizie imediată, astfel încât întreaga comunitate poate reflecta și discuta despre problemă înaintea unei noi întâlniri. Dacă acest lucru eșuează, comunitatea va explora dacă există o modalitate de a separa majoritatea și minoritatea temporar, fiecare ducându-și la bun sfârșit preferințele.

Dacă oamenii în continuare au vre-o diferență ireconciliabilă privind problema, minoritatea are două alegeri. Poate să se alăture majorității de această dată, deoarece armonia comunității este mult mai importantă decât problema. Poate că majoritatea poate concilia minoritatea cu o decizie privind altceva. Dacă tot nu se rezolvă neînțelegera, și dacă problema este foarte importantă pentru minoritate, se poate separa să formeze o comunitate nouă, precum au făcut varii state americane (Connecticut, Rhode Island, Vermont, Kentucky, Maine, Utah, West Virginia, etc.). Dacă secesiunea lor nu este un argument împotriva statismului, atunci nu este un argument contra anarhiei. Nu este un eșec al anarhiei, deoarece noua comunitate va recrea anarhia. Anarhia nu este un sistem perfect – este doar mai bună decât toate celelalte.

Nu ne putem satisface toate nevoile la nivel local.

Poate nu toate, dar există dovezi din arheologie pentru comerț de lungă distanță, pe o distanță de sute sau poate mii de kilometri, în Europa anarhică și preistorică. Societățile primitive anarhice vizitate de către antropologi în secolul al XX-lea, precum poporul de vânători-culegători San (Boşimani) și tribalii insulari Trobriand au făcut astfel de comerț între “parteneri de comerț” individuali. Practic anarhia nu a depins niciodată de autonomia locală totală. Dar mulți anarhiști moderni au îndemnat faptul că regiunile și comunitățile trebuie să fie cât mai autonome posibil, spre a nu depinde de partenerii din exterior distanți și impersonali. Chiar și cu tehnologia modernă, care a fost de dese ori proiectată special pentru lărgirea piețelor comerciale prin distrugerea autonomiilor, mult mai multă autonomie este posibilă decât guvernele și corporațiile vor ca noi să știm.

O definiție a “anarhiei” este haosul. Nu este oare asta ceea ce ar ajunge să fie anarhia – haos?

Pierre-Joseph Proudhon, primul om care s-a numit anarhist, a scris “libertatea este mama, nu fiica ordinii.” Ordinea anarhistă este superioară ordinii impuse de către stat deoarece nu este un sistem de legi coercitive, ci doar modul simplu prin care comunitățile de oameni se cunosc și decid cum să trăiască împreună. Ordinea anarhistă este bazată pe consensul comun și simțul realității.

Când a fost formulată filosofia anarhismului?

Unii anarhiști cred că ideile anarhiste au fost exprimate de către Diogene cinicul în Grecia antică, de către Lao Tse în China antică, și de către diverși mistici medievali și în timpul Războiului Civil englezesc din secolul al XVII-lea. Dar anarhismul modern a început cu cartea lui William Godwin, “Political Justice” (Justiția politică), publicat în Anglia în 1793. A fost revizuită în Franța de către Pierre-Joseph Proudhon prin anii 1840 (What Is Property? – Ce este proprietatea?). A inspirat o mișcare anarhistă printre muncitorii francezi. Max Stirner în “The Ego and His Own” (Egoul și-al său) din 1844, a definit egoismul iluminat care este o valoare de bază anarhistă. Un american, Josiah Warren, a ajuns, într-un mod independent la idei similare în același timp și a influențat mișcarea la scară mare de la aceea vreme, care dorea să fondeze comunități utopice. Ideile anarhiste au fost dezvoltate mai mult de către marele revoluționar rus Mihail Bakunin și de către respectatul intelectual rus Petr Kropotkin. Anarhiștii sperau ca ideile lor să continue să se dezvolte într-o lume schimbătoare.

Treaba asta revoluționară sună foarte mult a comunism, ceea ce nimeni nu dorește.

Anarhiștii și marxistii sunt inamici încă din anii 1860. Deși au cooperat uneori împotriva unor inamici comuni precum țariștii din timpul Revoluției Rusești și fasciștii spanioli din timpul Războiului Civil din Spania, comuniștii întotdeauna i-au trădat pe anarhiști. De la Karl Marx la Iosef Stalin, marxistii au denunțat anarhismul.

Unii anarhiști, urmași de-ai lui Kropotkin, se intitulează a fi “comuniști” – nu comuniști în sine. Dar ei își contrastează comunismul liber, plecând de jos – punerea în voluntară la comun a pământului, facilităților și a muncii în comunitățile locale unde oamenii se cunosc între ei – cu un comunism impus cu forța de către stat, naționalizând pământul și facilitățile de producție, negând toată autonomia locală și reducând muncitorii la niște simpli angajați ai statului. Cum să nu fie cele două sisteme extrem de diferite?

Anarhiștii au salutat și au participat, de fapt, la căderea comunismului european. Unii anarhiști străini au ajutat dizidenții din Blocul de Est – căci guvernul Statelor Unite nu o făcea – pentru foarte mulți ani. Anarhiștii sunt acuma activi în fostele țări comuniste.

Căderea comunismului a discreditat cu siguranță mare parte din stânga americană, dar nu și pe anarhiști, mulți dintre ei oricum nu se consideră a fi de stânga. Anarhiștii au fost de dinaintea marxistilor și continuă să fie și după ei.

Anarhiștii nu susțin cumva violența?

Anarhiștii nu sunt nici pe departe la fel de violenți precum democrații, republicanii, liberalii sau conservatorii. Acei oameni pe care noi îi vedem ca fiind nonviolenți din cauză că folosesc statul la îndeplinirea muncilor lor murdare – ca să fie violent pentru ei. Dar violența e violență. A purta o uniformă sau fluturând un steag nu schimbă asta. Statul e violent prin definiție. Fără violență împotriva

strămoșilor noștri anarhici – vânător-culegătorii și fermierii – nu ar exista state astăzi. Unii anarhiști susțin violența – dar toate statele se angajează în violență zi de zi.

Unii anarhiști, în tradiția lui Tolstoi, sunt pacifiști și nonviolenți ca și principiu. Un număr relativ mic de anarhiști cred în a merge în ofensivă împotriva statului. Majoritatea anarhiștilor cred în auto-apărare și ar accepta o anumită limită de violență într-o situație revoluționară.

Problema nu este violența versus nonviolență. Problema este acțiunea directă. Anarhiștii cred că oamenii – toți oamenii – ar trebui să-și ia soarta în propriile mâini, individual sau colectiv, făcând ceea ce este legal sau ilegal și fie că are de-a face cu violența sau scopul se poate realiza într-un mod nonviolent.

Care este mai exact structura socială a unei societăți anarhiste?

Majoritatea anarhiștilor nu sunt “exact” siguri. Lumea va fi un loc foarte diferit după ce guvernele au fost abolite.

Anarhiștii nu folosesc de obicei planuri, dar ei propun câteva principii de ghidaj. Ei spun că ajutorul reciproc – cooperarea mai degrabă decât competiția – este baza cea mai importantă pentru viața socială. Ei sunt indivizi care consideră că societatea există în beneficiul individului, nu invers. Ei sunt în favoarea descentralizării, asta însemnând că fundațiile societății ar fi locale, comunități față-n față. Aceste comunități apoi se federalizează – în relații de ajutor reciproc – dar doar în scopul de a coordona activități care nu pot fi întreprinse de comunitățile locale. Descentralizarea anarhistă întoarce ierarhia actuală cu susul în jos. Chiar în acest moment, cu cât mai mare nivelul guvernului, cu atât are mai multă putere. În anarhie, nivelele mai înalte de asociere nu sunt deloc guverne. Nu au putere coercitivă, și cu cât mergi mai sus, cu atât există mai puține responsabilități delegate acestora de către cei de jos. Totuși, anarhiștii sunt conștienți de riscul că aceste federații ar putea ajunge birocratice și statistice. Suntem utopici dar suntem și realiști pe deasupra. Va trebui să monitorizăm aceste federații de aproape. Cum spunea Thomas Jefferson, “vigilența eternă este prețul libertății.”

Ultimele tale cuvinte?

Winston Churchill, un politician și criminal de război englez alcoolic și decedat a scris o dată că “democrația este cel mai groaznic sistem de guvernământ, în afara tuturor celorlalte.” Anarhia este cel mai groaznic sistem social – în afara tuturor celorlalte. Până acuma toate civilizațiile (societățile statale) au decăzut și au fost succedate de societăți anarhice. Societățile statale sunt ereditar instabile. Mai devreme sau mai târziu și a noastră se va prăbuși. Nu este prea repede să începem să ne gândim ce să punem în locul său. Anarhiștii deja se gândesc la asta de peste 200 de ani. Avem un punct de plecare. Vă invităm să ne explorați ideile – și să vă alăturați nouă în a face lumea un loc mai bun.

Biblioteca Anarhistă

Bob Black
Anarhismul - introducere

Preluat la 15.12.2022 de la
<https://centruldecultura.wordpress.com/2012/08/03/anarhismul-introducere-bob-black/>

ro.theanarchistlibrary.org